

УДК 792.079(4:477)

DOI: 10.31866/2616-759x.2.2018.153232

*Неволов Василь Васильович,
заслужений діяч мистецтв України,
професор,
Київська міська організація
Товариства «Знання» України,
м. Київ, Україна,
nevolov@bigmir.net*

ORCID: <https://orcid.org/0000-002-9082-143X>

*Пацунов Валерій Петрович,
заслужений діяч мистецтв України,
професор,
Науково-дослідний інститут
Київського національного університету
культури і мистецтв,
м. Київ, Україна
v.patsunov@gmail.com*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9757-3651>

УКРАЇНСЬКЕ ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ФЕСТИВАЛІВ

Мета дослідження полягає у виявленні ефективності взаємодії українського та європейського театрального мистецтва на досвіді міжнародних театральних фестивалів як в Україні, так і в Європі, участі українських театрів у міжнародних театральних фестивалях, вивченні впливу цього досвіду на фестивальний рух в Україні, а також на активізацію процесу інтеграції українського театрального мистецтва в європейський культурний простір в контексті європейського вибору України. **Методи дослідження.** Компаративний метод дослідження був використаний у співставленні європейських та вітчизняних театральних фестивалів, історичний метод знадобився для вивчення історії виникнення й розвитку окремих міжнародних фестивалів, культурологічний метод дослідження дав змогу проаналізувати організацію міжнародних театральних фестивалів і в Європі, і в Україні, їхню взаємодію та вплив на фестивальний рух в Україні, формування національної школи маркетингу фестивального продукту. **Наукова новизна дослідження** полягає в розширенні інформаційного поля заявленої теми, висвітленні нових фестивальних подій, їх організації та маркетингу, у здійсненні діагностики стану фестивального руху в Україні та його інтеграції в європейський культурний простір, з'ясуванні впливу міжнародного фестивального руху на розвиток українського театру та формування національної школи з маркетингу фестивального продукту. **Висновки.** Назріла нагальна потреба вдосконалення практики організації та проведення театральних фестивалів в Україні і міжнародних, і вітчизняних, формування національної школи маркетингу фестивального продукту, впровадження європейського фестивального досвіду в практику проведення українських міжнародних та вітчизняних театральних проєктів, їх структурного збагачення та посилення в них навчального компонента.

Ключові слова: міжнародні театральні фестивалі; європейський культурний простір; маркетинг фестивалю; фестивальна практика України.

Постановка проблеми. Європейський вибір України передбачає не лише політичний, науковий, економічний чи соціальний вектор розвитку держави. Базовим вектором має бути гуманітарний, що охоплює освіту та культуру, зокрема мистецтво. Загальновідомо, що театральне мистецтво України не завжди демонструє конкурентоздатність на європейському ринку. Вивчення потенційних можливостей українського театру інтегруватись у європейський культурний простір має стати одним із основних завдань і державних, і громадських установ та організацій. Звичайно, автори цієї статті не вичерпують заявленої проблеми, однак спробують здійснити загальну діагностику стану інтеграційних процесів у міжнародному фестивальному театральному русі, пов'язаному з Україною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження останніх років М.Жулинського (2001), С. Ленглі (2000), Г. Приходько (2006), М. Захаревича (2013) та ін., як і Національний звіт про культурну політику в Україні (<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>) висвітлюють доволі об'ємну панораму фестивального театального руху в Україні протягом останньої чверті століття, ролі державних структур та громадських організацій в розвитку цієї сфери культури, в розширенні міжнародного співробітництва між фестивальними центрами та окремими театрами, однак в переважній більшості цих публікацій недостатньо порушуються проблеми інтеграції України в європейський культурний простір та її вплив на розвиток національного театру. Надто мало висвітлюються організаційні механізми провідних європейських фестивалів, їхні структурні особливості та навчальні компоненти, а саме цей вектор досліджень має стати визначальним, що сприятиме загальному піднесенню рівня вітчизняного театру, набуття ним стану конкурентоздатності на міжнародному театральному просторі.

Мета дослідження полягає у виявленні ефективності взаємодії українського та європейського театального мистецтва на досвіді міжнародних театральних фестивалів і в Україні, і в Європі, участі українських театрів у міжнародних театральних фестивалях, у вивченні впливу цього досвіду на фестивальний рух в Україні, а також на активізацію процесу інтеграції українського театального мистецтва в європейський культурний простір у контексті європейського вибору України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стосовно новітньої історії європейського міжнародного фестивального руху, то найзначнішою подією останнього століття можна вважати створення у 1952 р. в Женеві (Швейцарія) однієї з найстаріших культурних мереж у Європі – Європейської асоціації фестивалів, у якій на сьогодні налічується 14 національних і регіональних асоціацій (серед них України, на жаль, немає), що об'єднують вони понад дві тисячі фестивалів. Ця мережа найбільших міжнародних фестивалів відіграє важливу інтегруючу роль як престижне поле для міжнародного артистичного та режисерського обміну, демонстрації кращих досягнень національних культур.

Найбільш відомими щорічними європейськими міжнародними театральними фестивалями, законодавцями фестивальної моди та символами європейської фестивальної культури є Единбурзький (Велика Британія) та Авіньонський (Франція) фестивалі.

Серед широко знаних традиційних європейських фестивалів потрібно насамперед назвати такі, як Зальцбурзький (Австрія), в Локарно (Італія), Валлонський (Брюссель, Бельгія), фестиваль Землі Північна Рейн-Вестфалія (Німеччина), «Празька осінь» (Чехословаччина), Дрезденський (Німеччина) та ін.

Окремо варто зацентувати увагу на найпрестижнішому міжнародному театральному фестивалі в Единбурзі, бо його організація є взірцем, вартим наслідування. Наводимо враження безпосереднього учасника цього театального свята:

«Того року Единбург приготував 174 театральні зали для 611 театрів з усіх кінців земної кулі. Порівняймо – у Києві з населенням, кількість якого вдсятеро перевищує кількість единбурзького, ми ледь-ледь знайдемо бодай десять стаціонарних театральних залів. Виходить, що в нашій столиці на душу населення театральних залів у 1000 разів менше, ніж у мініатюрному Единбурзі!!! Одним із секретів единбурзького феномену є те, що майже вся індустрія розваг цього міста за кілька тижнів до фестивалю творить «Велику Культурну Революцію» шляхом трансформації численних клубів, дискотек, вар'єте в театральні зали. А в нашій столиці давно завмерла більшість місць дозвілля (клуби, кінотеатри), що мімікрували в усіякі офіси, шопи, маркети, ігрові клуби, підпільні центри нарко- та секс-індустрії. Індустрія розваг в Україні поступилася місцем індустрії злочину. Та чи не пора вже врешті-решт технічно переозброїти сотні спорожнілих кінотеатрів та клубів для розширення їх творчих можливостей? Аби прийшли туди молоді театри, нові творчі колективи, подвизники сцени та вдихнули в тліючі згарища культури свіже повітря нового часу.

В Единбурзі фестиваль вразив також віртуозною системою організації та індустрією преси. Протягом фестивального серпня щоденно всі товсті газети та журнали публікують море матеріалів. Всюди – безкоштовні буклети, прес-релізи, довідники, мапи Единбурга з позначенням всіх 174-х театральних залів номерами та адресами. Нарешті, глобальна комп'ютеризація всіх ігрових майданчиків та всієї системи організації фестивалю дозволяє будь-якої години за лічені хвилини отримати від адміністраторів кожної ігрової площадки вичерпну роздруковку на тему: «Що? Де? Коли? І який стан продажу по кожній виставі на цей момент у кожному з 174 залів» (Пацунов, 1996, с.12-16).

Паралельно з демонстрацією вистав у закритих приміщеннях в Единбурзі відбуваються стихійні вуличні фестивалі, які влаштовуються десятками вуличних театрів з усіх регіонів Європи. Фактично Единбург – це місто-фестиваль. І не лише театральними фестивалями славне відомий Единбург; у ньому влаштовуються також фестивалі музики, хореографії, джазу тощо. На період фестивалів населення збільшується втричі, відповідно збільшується об'єм індустрії послуг, розваг, торгівлі, множаться робочі місця, наповнюється міський бюджет. На честь фестивалів влаштовуються численні паради та фєсрверки з участю величезної кількості художніх колективів та майже всього населення міста. Цей фестиваль є всенародним святом.

А кому потрібні наші театральні фестивалі, окрім їхніх організаторів та відносно невеликої групи навколо театальної публіки? А скільки газет і скількома рядками подали інформацію про ті фестивалі? І чи стали вони

всенародним святом? Скільки зусиль скількох талановитих митців виявилися даремними? Та ще й за бюджетні кошти!

А наша горезвісна «Київська Пектораль» настільки вже загубила довіру в публіки, що та з року в рік просто ігнорує її. От і змушена була адміністрація столиці перенести церемонію вручення призів «Пекторалі-2017» у приміщення держадміністрації, подалі від суспільства. Однією із причин (серед багатьох інших) недовіри до «Пекторалі» є недосконала система оцінок та нагород. Хіба в змозі журі передивитись біля 80 вистав? Дивляться зазвичай один, два, три члени журі, потім обмінюються враженнями, а рішення приймають наосліп. Тому з року в рік ті рішення не можуть не викликати подиву і фахівців, і громадськості.

А як цю проблему вирішують в Единбурзі, де протягом трьох тижнів демонструється не 90, а 900 вистав? Звернімося знову до свідчень учасника фестивалю:

«Залишалась єдина надія – на Її Величність Пресу. Протягом п'яти днів в Единбурзі про київського «Убивця» було написано більше, ніж за п'ять років на Батьківщині. Хоча для повного тріумфу вистачило б і однієї провідної шотландської незалежної газети «SCOTSMEN», що разом з іншими газетами присвоїла «Золотим воротам» найвищий рейтинг фестивалю – 5 зірок, назвавши виставу еталоном театрального мистецтва. Того ж дня у нас стався перший аншлаг! Багато бажаючих залишилось на вулиці. І організаторам фестивалю довелося перевести нас у більше приміщення, де ми й продовжили тріумфальні гастролі» (Пацунов, 1996, с.12-16).

А хіба у нас таке можливе, щоб зранку преса – ввечері аншлаг? Хіба можлива така блискавична оперативність преси і така ж блискавична реакція глядача, який безмежно вірить своїй пресі? Якщо система розвивається за умов жорстокої конкуренції в усіх сферах життя, то в такій системі газета, яка бреше, приречена на загибель. У нашій системі пресі не вірять протягом століття, і поки брехня на її сторінках не коштуватиме газеті життя, а журналістові – роботи, розраховувати на повну довіру читача марно.

«Яким же є механізм визначення переможця серед 611 театрів? У мистецтві не існують секунди, метри, кілограми. Чи можна порівняти вартість мистецтва Пікассо та Айвазовського, Далі та Шам'якіна, Любимова та Мейєрхоolda? Хіба не очевидно, що всілякі «Оскари», «Ніки» та, вибачте, «Пекторалі» – це ніщо інше, ніж гра, шоу, забава, в якій твір мистецтва скоріше засіб, ніж мета? Однак очевидно є різниця між поганим і прекрасним, між низьким і високим, між посереднім і талановитим. От і вигадали винахідливі единбурзькі журналісти неофіційний спосіб рейтингового визнання рівня вистав у вигляді зірок – від однієї до п'яти, за шкалою від Frightfull awful (жахливо) до Spiffing (прекрасно)» (Пацунов, 1996, с.12-16).

Окрім Київського театру «Золоті ворота» за часів художнього керівника В. Пацунова та Київського театру на Подолі (художній керівник – В. Малахов), під жорнова единбурзької публіки й критики потрапило ще кілька київських театрів, однак вони залишилися непоміченими ні публікою, ні пресою. Проте досвід Единбурга не тільки в царині організації театального свята, але й у зіставленні творчого рівня вітчизняного театру з європейським, мав значний вплив і на розвиток київських театрів, і на активізацію міжнародного фестивального руху в Україні.

1952 р. під егідою ЮНЕСКО була створена Міжнародна асоціація театральних аматорів АІТА/ІАТА, яка об'єднала аматорські театри майже всіх країн Європи. У 90-і роки до АІТА/ІАТА ввійшла й Україна, що дало їй підстави створити Український Національний центр – UNC АІТА/ІАТА (Президент – В. Пацунов) та включити в міжнародний театральний рух театральне мистецтво нашої держави. Так, у театральних фестивалях Данії, Австрії, Польщі, Німеччини брали участь театральні колективи з Кривого Рогу, Енергодару, Тернополя та ін. регіонів України за фінансової підтримки меценатів та органів місцевої влади, а в окремих випадках – і за рахунок АІТА/ІАТА. Під егідою АІТА/ІАТА та за підтримки Міністерства культури України 2001 р. в Євпаторії (АРК) був проведений Міжнародний театральний фестиваль «Рампа Дружби» (художній керівник фестивалю – В. Пацунов), де було впроваджено досвід провідних європейських фестивалів.

Протягом кількох років, починаючи з 1992-го, в Україні за підтримки Міністерства культури України й меценатів було організовано 11 міжнародних театральних фестивалів-лабораторій «Мистецьке березілля» (автор ідеї та незмінний керівник – С. Проскурня, добре обізнаний з міжнародним театральним рухом), у яких взяли участь 330 театрів із 23 країн світу. Цей безпрецедентний фестивальний марафон, що подарував Києву мистецтво театрів світового рівня, мав безперечний вплив на розвиток української сцени, зокрема її режисури.

У 2002 та 2006 рр. Київським театром «Золоті ворота» за підтримки Міністерства культури України було проведено два унікальних за спрямованістю міжнародних театральних фестивалів «Українська театральна діаспора в контексті державної мовної та культурної політики» (художній керівник-директор проекту – В. Пацунов), які зібрали в столиці України україномовні театри із США, Канади, Німеччини, Словаччини, Польщі, Литви, Естонії, Білорусі, Молдови, Росії та Грузії. Провідними майстрами мистецтв була проведена низка майстер-класів зі сценічної мови, сценічного руху, з режисури та майстерності актора. Науковці та практики театрів з України, США, Канади, Німеччини, Сербії, Словаччини, Естонії, Болгарії, Польщі, Молдови та Росії взяли участь у міжнародному науковому симпозіумі, проведеному в рамках цих фестивалів, за матеріалами якого було видано перше в історії театрознавства ґрунтовне дослідження «Світове відлуння українського театру» з проблематики розвитку української мови засобами театального мистецтва серед театальної діаспори (Пацунов, 1996, 196 с.).

За останні два десятиліття фестивальний театральний рух набув популярності й охопив практично майже всі великі обласні центри України і навіть деякі міста обласного підпорядкування. За даними Національної спілки театральних діячів України в нашій державі існує 36 постійно діючих міжнародних театральних фестивалів, які проводяться у 18 містах України. Це фестивалі драматичних театрів, оперного й балетного мистецтва, театрів ляльок, театрів для дітей та юнацтва, професійних театральних шкіл, багатожанрові фестивалі й ін.

Бурхливий розвиток різного роду фестивалів у добу незалежності потребує осмислення специфіки цього феномена. Чим більше фестивалів з'являється в календарі, тим менш очевидними стають їхні культурні, соціальні й освітні цілі. Часто такі «фестивалі» обмежуються прокатом вистав з однодобовим

перебуванням творчих колективів у місті без взаємного перегляду вистав, без творчого спілкування, без майстер-класів, освітніх програм, тренінгів та іншої обов'язкової атрибутики фестивального свята. Для багатьох організаторів фестивалів залучення бюджетних коштів стало частиною фандрейзингових технологій, тоді як бюджет повинен підтримувати дійсні цінності, спрямовані на реалізацію державної культурної політики та розвиток патріотичних почуттів загальнонародної національної гордості й гідності.

І саме такі фестивалі в Україні є. Це й корифеї «фестивального руху» волинська «Різдвяна містерія» чи «Тернопільські театральні вечори», це і львівський «Золотий Лев», і херсонська «Мельпомена Таврії», і Львівський фестиваль DRAMA.UA, і, нарешті, Київський «ГогольФЕСТ». Ці фестивалі ввібрали в себе досвід європейського фестивального руху, вони успішно засвоюють премудрості фестивального маркетингу, суттєво впливають на розвиток українського театру. Про ці фестивалі чимало написано, тому варто нагадати тільки основні їхні ознаки.

Зокрема, заснований Ярославом Федоришиним 1989 р. «Золотий Лев» позиціонується як головна театральна подія Львова та України. Фестиваль, що має статус державного, проходить на базі театру «Воскресіння»; він є членом Європейського театального форуму (ІЕТМ) та Асоціації міжнародних фестивалів (ІFEА). За час проведення фестивалю в ньому взяли участь понад 2,5 тисяч акторів з України, Білорусі, Туркменістану, Литви, Латвії, Естонії, Польщі, Молдови, Сербії, Словаччини, Бельгії, Франції, Нідерландів, Болгарії, Румунії, Угорщини, Росії, Німеччини, США, Великобританії, Киргизстану, Грузії та інших держав.

Загальноновизнаним міжнародним фестивалем стала херсонська «Мельпомена Таврії», Президентом якого є генеральний директор – художній керівник Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру ім. М. Куліша Олександр Книга. За 15 років у цьому фестивалі взяли участь 104 театри із 61 міста 15 країн світу (Україна, Росія, Білорусь, Молдова, Придністров'я, Литва, Латвія, Грузія, Азербайджан, Румунія, Польща, Угорщина, Ізраїль, Франція, Португалія), які показали 232 вистави.

Один з наймолодших – Львівський театральний фестиваль DRAMA.UA; його нинішній резонансний проект «Перша сцена сучасної драматургії» певною мірою «прорубав вікно в Європу». Очільник проекту – Оксана Дудко, куратор, продюсер, просвітянин. Лишень рік тому DRAMA.UA, якою опікувалась Оксана із соратниками, зібрала на декілька днів провідних театральних критиків Європи, України, РФ і презентувала нові актуальні п'єси та гучні європейські постановки. Теперішнє народження «Першої сцени сучасної драматургії» – саме з лона DRAMA.UA – дає змогу розкрити потенціал молодим драматургам, режисерам, а глядачам дає змогу познайомитися з авангардом і «трендом» сучасного західного театру.

Окремим унікальним явищем української культури високого міжнародного рівня є фестиваль «Гоголь-ФЕСТ» Влада Троїцького. Рушійною силою В. Троїцького є категоричне неприйняття традиційних форм та методів формування українського театального обличчя та організації фестивального руху, що дає надію на нові творчі звершення митця й реформування міжнародного фестивального руху в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає в розширенні інформаційного поля заявленої теми, в наведенні нових фестивальних подій, висвітлені стану їх організації та маркетингу, у здійсненні діагностики стану фестивального руху в Україні та його інтеграції у європейський культурний простір, впливу міжнародного фестивального руху на розвиток українського театру та формування національної школи з маркетингу фестивального продукту задля досягнення кінцевої мети – підняття рівня конкурентоздатності вітчизняного театрального мистецтва на міжнародній арені.

Висновки. Назріла нагальна потреба в удосконаленні практики організації та проведення театральних фестивалів в Україні (і міжнародних, і вітчизняних), у впровадженні європейського фестивального досвіду в практику проведення українських міжнародних та вітчизняних театральних проєктів та формування національної школи маркетингу фестивального продукту. Разом з цим на часі – розроблення інформаційної політики професійного співтовариства менеджерів у фестивальній сфері, зокрема створення інформаційного банку фестивальних проєктів, а також бази даних професійних театральних менеджерів, завдяки чому можна не тільки створити єдиний ресурс, а й полегшити пошук свого глядача, одержати своєрідний «зріз» культурної активності в тому чи тому регіоні, здобути якісно нові можливості обміну досвідом, використовуючи сучасні комунікаційні канали як єдину централізовану систему спілкування.

Список посилань

- Жулинський, М., 2001. *Заяви про себе культурою*. Київ: Генеза.
- Захаревич, М., 2013. 'Зарубежные гастроли как социокультурный портрет театра'. *Вести института современных знаний*, 4 (57), с.92-97.
- Ленгли, С., 2000. *Театральный менеджмент і продюсерство. Американський досвід*. Переклад з англійської за ред. І.Д.Безгіна. Київ: Компас.
- Національний звіт про культурну політику в Україні, 2018. [online] Доступно: <<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>> [Дата звернення 03 листопада 2018]
- Пацунов, В.П., 1996. Всесвітня театральна фієста. *Український театр*, 5, с.12-16.
- Пацунов, В.П. ред., 2006. *Світове відлуння українського театру: Матеріали I та II культурологічних міжнародних симпозіумів «Українська театральна діаспора в контексті державної мовної та культурної політики»*. Київ.
- Приходько, Г.В., 2006. Трансформація організаційних форм культурно-мистецької сфери України в роки незалежності. *Вісник Харківської державної академії культури*, 17, с.10-26.

References

- Zhulynskiy, M., 2001. *Zaiavy pro sebe kulturoiu* [Statements about yourself culture]. Kyiv: Heneza.
- Zakharevych, M., 2013. *Zarubezhnye gastroli kak sociokul'turnyj portret teatra* [Foreign tours as a socio-cultural portrait of the theater]. *Vesti instituta sovremennykh znaniy*, 4, pp.92-97.
- Lenhli, S., 2000. *Teatralnyi menedzhment i produserstvo. Amerykanskyi dosvid* [Theater management and production. American experience]. Translation from English for ed. I. D. Bezgina. Kyiv: Kompas.

National Report on Cultural Policy in Ukraine, 2018. [online] Available at: <<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>> [Accessed 03 November 2018].

Patsunov, V.P., 1996. 'Vsesvitnia teatralna fiiesta' [World theater fiesta]. *Ukrainskyi teatr*, 5, pp.12-16.

Patsunov, V.P.,ed., 2006. *Svitove vidlunnia ukrainskoho teatru: Materialy I ta II kulturolohichnykh mizhnarodnykh sympoziumiv «Ukrainska teatralna diaspora v konteksti movnoi ta kulturnoi polityky»* [World echo of the Ukrainian theater: Materials of the 1st and 2nd international cultural symposiums «Ukrainian theater diaspora in the context of linguistic and cultural policy»]. Kyiv.

Prykhodko, H.V., 2006. 'Transformatsiia orhanizatsiinykh form kulturno-mystetskoï sfery Ukrainy v roky nezalezhnosti' [Transformation of organizational forms of the cultural and artistic sphere of Ukraine during the years of independence]. *Visnyk kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 17, pp.10-26.

© НеволовВ.В., 2018

© ПацунівВ.П., 2018

Nevolov Vasily,
Honored Artist of Ukraine,
Professor,
Kyiv City Organization
of the Knowledge Society in Ukraine,
Kyiv, Ukraine
Patsunov Valeriy,
Honored Artist of Ukraine,
Professor,
Kyiv National University
of Culture and Arts Ukraine,
Kyiv, Ukraine

UKRAINIAN THEATER ART IN THE CONTEXT OF THE EUROPEAN INTERNATIONAL THEATER FESTIVALS

The purpose of the study is to identify the effectiveness of the interaction between Ukrainian and European theatrical art on the experience of international theatrical festivals in Ukraine and in Europe, the Ukrainian theaters' participation in international theatrical festivals, studying the influence of this experience on the festival movement in Ukraine, and also on the intensification of the integration process Ukrainian theatrical art into the European cultural space in the context of Ukraine's European choice. **Research methods.** A comparative method of research has been used when European and domestic theatrical festivals have been compared, the historical method has been used to study the history of the birth and development of individual international festivals; the cultural method of research allowed to analyse the organization of international theatrical festivals in Europe and in Ukraine, their interaction and influence on the festival movement in Ukraine, the formation of the national school in marketing of the festival product. **The scientific novelty** of the research consists in expanding the information field of the stated theme, covering new festival events, their organization and marketing, diagnosing the state of the festival movement in Ukraine and its integration into the European cultural space, as well as the influence of the international festival movement on the Ukrainian theater development and the formation of a national schools marketing festival product. **Conclusions** At the time, an urgent need to improve the practice of organizing and conducting theatrical festivals in Ukraine, both international and domestic, the formation of a national school in marketing of the festival product, an urgent need for the introduction of European festival experience into the practice of conducting Ukrainian international and domestic theatrical projects, their structural enrichment and enhancement of the initial component.

Key words: international theatrical festivals; European cultural space; marketing of the festival; festival practice in Ukraine.

*Неволов Василий Васильевич,
заслуженный деятель искусств Украины,
профессор,
Киевская городская организация
Общества «Знание» Украины,
Киев, Украина*

*Пацунов Валерий Петрович,
заслуженный деятель искусств Украины,
профессор,
Киевский национальный университет
культуры и искусств,
Киев, Украина*

УКРАИНСКОЕ ТЕАТРАЛЬНОЕ ИСКУССТВО В КОНТЕКСТЕ ЕВРОПЕЙСКИХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ТЕАТРАЛЬНЫХ ФЕСТИВАЛЕЙ

Цель исследования заключается в выявлении эффективности взаимодействия украинского и европейского театрального искусства на опыте международных театральных фестивалей как в Украине, так и в Европе, участия украинских театров в международных театральных фестивалях, в изучении влияния этого опыта на фестивальное движение в Украине, а также на активизацию процесса интеграции украинского театрального искусства в европейское культурное пространство в контексте европейского выбора Украины. **Методы исследования.** Компаративный метод исследования был использован при сопоставлении европейских и отечественных театральных фестивалей, исторический метод понадобился для изучения истории рождения и развития отдельных международных фестивалей, культурологический метод исследования позволил проанализировать организацию международных театральных фестивалей как в Европе, так и в Украине, их взаимодействие и влияние на фестивальное движение в Украине, формирование национальной школы маркетинга фестивального продукта. **Научная новизна** исследования заключается в расширении информационного поля заявленной темы, освещении новых фестивальных событий, их организации и маркетинга, осуществлении диагностики состояния фестивального движения в Украине и его интеграции в европейское культурное пространство, выяснении влияния международного фестивального движения на развитие украинского театра и формирование национальной школы маркетинга фестивального продукта. **Выводы.** Назрела насущная необходимость в совершенствовании практики организации и проведения театральных фестивалей в Украине, как международных, так и отечественных, формирования национальной школы маркетинга фестивального продукта, внедрения европейского фестивального опыта в практику проведения украинских международных и отечественных театральных проектов, их структурного обогащения и усиления их учебного компонента.

Ключевые слова: международные театральные фестивали; европейское культурное пространство; маркетинг фестиваля; фестивальная практика Украины.